

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῆς Α' Φαλασίας τῆς Ψυχῆς.

Απὸ τῆς ἀπλότητος τῆς ψυχῆς συνάγεται ἀναγκάως ἡ ἀφθαρσία της· ἐπεὶδὴ ἡ φθορὰ συνίσταται εἰς τὴν διαίρεσιν καὶ διάλυσιν τῶν μερῶν, τὸ ὁποῖον βεβαιότατα δεῖν ἠμπορεῖ νὰ δοθῇ εἰς εἴνα ὃν φύσει ἀπλῆν, καὶ μερῶν ἀμοιβρον.

Λοιπὸν ἡ ψυχὴ δεῖν ἠμπορεῖ νὰ ἀπολεσθῇ ἀλλέως, ἀλλὰ ἀνίσως ἐξεδενώθῃ τελείως. Ὅμως τῆς δυνάμειν τῆς νὰ ἐξεδενώσῃ εἴνα πρᾶγμα εἰς τὸ μηδεὶν δεῖν τῆς ἔχει ἄλλος, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁ ἴδιος, ὅπῃ ἔχει τὴν δυνάμειν καὶ τῆς νὰ τὴν ἀφάξῃ ἐκ τῆς μὴ ὄντος, τῆς ἔστιν ὁ Θεός.

Μοῦει λοιπὸν νὰ ἰδῶμεν ἀνίσως εἰς τὸν θάνατον τῆς σώματος διατηρῆ ὁ Θεός τῆς ψυχῆς, ἢ τῆς ἐξεδενόνει.

Ὅτι τῆς διατηρεῖ μᾶς βεβαιόνοι πληρέστατα ἡ Πίστις ἡμῶν, τὸσον ὅπῃ δεῖν ἠμπορεῖμεν νὰ ἔχωμεν καμμίαν ἀμφιβολίαν εἰς τῆς τὸ μέρος. Ἀλλὰ ἔξω ἀπὸ τῆς ὀρθοκείαν, καὶ ὁ φυσικὸς λόγος τὸσον ἰχυρὰ ἐπιχειρήματα μᾶς δίδει, ὅπῃ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀρκεῖν νὰ σηκώσεν καθ' ἑ ἀμφιβολίαν.

Ἐπεὶδὴ πρῶτον βλέπομεν ὅτι καὶ εἰς αὐτῆς τῆς σωματικῆς φύσιν δεῖν ἐξεδενώθῃ ποτε τίποτε. Ἀνίσως καυθῇ εἴνα ξύλον, ἀνίσως διαιρεθῆν τὰ μέρη τῆς τὰ ἀερῶδη, τὰ ὑδατῶδη, τὰ πυρῶδη, ὅπῃ διασκορπίζονται εἰς τὸν ἀέρα, καὶ μόνον τὰ μέρη τῆς γεῶδη, τὰ ἀλατῶδη, κτ. τὰ ὁποῖα συγκροτῶν τῆς σάκτῆς, μ' ὅλον τῆς τὰ μόρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συγκροτεῖται τὸ ξύλον, ὑφίστανται ἀκόμι ὅλα, καὶ ἄς διηρέθῃσαν. Τὸ ἴδιον εἶναι καὶ διαὶ καθ' ἑ ἄλλο σῶμα φυσικῆς.

φυτικόν, ἢ ὀρυκτὸν, ἢ ζωικόν (1), ὅπῃ καθ' οἶον
 δήποτε τρόπον διαλύεται. Σηκώνεται, ναί, τότε ὁ δε-
 σμός, ὅπῃ συδέσκει καὶ ἠνώνει τὰ μέρη κατ' ἐκεῖνον τὸν
 ἰδικὸν τρόπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐχθύνονταν ἐκεῖνο τὸ
 πᾶθε σῶμα, τὰ μέρη ὅμως, ἀγκάλα καὶ διηρέθησαν
 καὶ διεσκεδάθησαν, μ' ὅλον τῆτο ὑφίσταται ἀκόμι ὅλα.

Λοιπὸν αὖ ὁ Θεὸς δὲν ὑποφέρει ποτὲ μήτε εἷνα ἀ-
 τομον τῆς ὕλης νὰ ἐξεδενώθῃ, αὖ καθε ἐλάχισον μό-
 ριον πῆς σωματικῆς ἐσίας ὡς μέπη με τὸςλυ φροντί-
 δα, πόσον ὡς μαρότερον πρέπει νὰ πισδῶμεν πᾶς
 ὡς μέπει καὶ ἀγασώζει τῶν πνευματικῶν ἐσίαν, εἰς
 τῶν ὁποῖαν ἔδωκεν ὁ ἴδιος μίαν φύσιν τὸσον ἀγμε-
 σέραν καὶ τὸσον ἐξοχωτέρων;

Β'. Ἐκείνη ἡ ἀκόρετος ἐπιθυμία τῆς εὐδαιμονίας,
 ὅπῃ εἶναι κοινή εἰς καθε ἄνθρωπον, καὶ ἡ ὁποῖα βέ-
 βαια εἰς τῆτω τῶν ζωῶν δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ δι-
 χαρισθῇ, δὲν φαίνεται εἷνα δείγμα δεδομῶν εἰς ἡ-
 μᾶς ἀπὸ τὸν ἴδιον Θεὸν τῷ, ὅτι εἶναι μία ἄλλη ζωὴ,
 εἰς τὴν ὁποῖαν τέλος πάντων θέλει ἀπαμειφθῇ ἐκεί-
 νη ἡ ἐπιθυμία, ἀνίσως ἠμπορέσωμεν νὰ φανῶμεν ἄ-
 ξιοι δι' αὐτό; Ἐπειδὴ ἀνίσως ἦτον ἐλδύθερον εἰς τὸν
 Θεὸν νὰ μᾶς κτίσῃ καθ' εἷνα τρόπον ὡς μαρότερον,
 ὡς κατ' ἄλλον, καὶ μιᾶς τοιαύτης φέσεως ὡς μαρότε-
 ρον ὡς κατ' ἄλλης, ἔλα τί θέλομεν ἡμεῖς νὰ πισδῶ-
 μεν, ὅτι αὐτὸς ἠθέλησε νὰ μᾶς δημιουργήσῃ τέτοιος,
 ὅπῃ εἰς ὅλας νὰ γινᾶται φυτικά αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία,
 εἰς καιρὸν ὅπῃ αὐτὸς ἀπεφάσισε νὰ μᾶς ἐξεδενώσῃ
 με τὸν θάνατον τῆς σῶματος, καὶ με τῆτο νὰ κάμη αὐ-
 τῶν τὴν ἐπιθυμίαν ματαίαν εἰς ὅλας; Τὸ νὰ ἀπα-
 τῆνται ὅλα τὰ λογικά τε κτίσματα, δὲν συμβιβάζε-
 ται με ἐκεῖνῶν τὴν ὑψηλῶν ιδέαν, ὅπῃ ἔχομεν τῆς
 ἀπείρου ἀγαθότητος τῷ Θεῷ.

Γ'. Δὲν

(1) Ἀριστοτέλης ζωικόν λέγει τὸ animale, ὡς ἰσοεία ζωῆ-
 καὶ φύσις ζωική. Γρηγόριος ὁ Θεολόγ. ζωτικὸν σῶμα.

18 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

Γ'. Δὸν συμβιβάζεται μάλιστα μήτε μὲ τὴν ἀπειρον δικαιοσύνην· ἐπεὶδὴ ἡ ἐλπίδα τῆς μελλούσης δόξαιμονίας εἶναι ἐκείνη, ὅπῃ διακρατεῖ τὸς ἀνθρώπων ἐναρέτης, καὶ τὸς κάμνει νὰ ἀπαρνῶνται μὲ χάρας πολλὰς ἀναπαύσεις καὶ ἠδουπαθείας, ὅπῃ ἠθελε τὸς προσφέρει ἡ κακία, καὶ ἔξ ἐναντίας νὰ ὑποφέρων τὰς θαφόρας θλίψεις, ὅπῃ συνοδοῦεν ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον εἰς τὴν τὴν ζωὴν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἰδίων χρεῶν, καὶ τὴν ἀσπίσιν τῆς ἀρετῆς. Λοιπὸν ἀνίσως ἦτον ματαία αὐτῇ ἡ ἐλπίδα, ἀνίσως ἐτελείοναν ὅλα εἰς τὸν θάνατον τὸ σώματος, ποῖος δὲν βλέπει πόσον ἀθλιώτερος ἠθελεν εἶναι εἷας ἐναρέτος ἄπο εἷας κακοποιὸν καὶ ἀχρεῖον; καὶ ποῖος νῦν ἠμπορεῖ νὰ τὸ χωρήσῃ ὅτι εἷας Θεὸς ἀπειροδίκαιος θέλει νὰ ὑποφέρει, ὅπῃ ὁ ἀσεβὴς καὶ ἐναρέτος ἀνθρώπος νὰ εἶναι ἀθλιώτερος ἄπο τὸν ἀσεβῆ καὶ ἀχρεῖον, ἐκεῖνος, ὅπῃ ἐπλήρονεν ἀκριβῶς τὸς νόμους, ἄπο ἐκεῖνον, ὅπῃ ἀκαταπαύτως τὸς ἐκαταφρονῶσει καὶ τὸς ἐκαταπατῶσει; Πῶς ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ Θεὸς, ὅπῃ νὰ λάβῃ τιμωρίαν ὁ ἀξίος ἀμοιβῆς, καὶ ἀμοιβῶν ἐκεῖνος, ὅπῃ ἦτον ἀξίος πάσης τιμωρίας; Εἶναι λοιπὸν προδηλότατον, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἄλλη μία ζωὴ, εἰς τὴν ὁποῖαν θέλει δώσει ὁ δικαιοτάτος Θεὸς εἰς τὸν καθένα ἀμοιβῶν, ἢ τιμωρίαν, καθὼς ἠθελε φανῆ ἀξίος εἰς τὴν τὴν ζωὴν, ἢ διὰ τὸ εἷας, ἢ διὰ τὸ ἄλλο.

Αὐταὶ αἱ θεωρίαι ἔκαμαν νὰ ζέφον κάθε γένος καὶ ἠλικία πάντοτε καὶ γρηγορῶς τὴν πίσιν μιᾶς μελλούσης ζωῆς· περιγύρω εἰς τὸ ὅποῖον ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ἰδῆ τὰς ἀπείρας μαρτυρίας, ὅπῃ μεταξύ εἰς τὸς ἄλλους ὁφείλει ὁ Στορχαστὰς εἰς τὴν Ψυχολογίαν (Μέρ. Β'. Τμήμ. Δ'. Κεφ. Γ'). Μόνον σχεδὸν οἱ Ἐπικέρειοι εἶναι, ὅπῃ ἐτόλμησαν νὰ ἐναντιωθῶν εἰς τὴν κοινὴν γνώμην· καὶ αὐτοὶ τὸ ἔκαμαν ἴσως περιεσσότερον διὰ νὰ θεραπεύσων πλέον ἐλευθερώτερα τὰς κακίας καὶ τὰ πάθητας, ὅπῃ ἄπο ἐσωτερικῶν συμαίνεσιν καὶ πληροφορίαν.

Κεφ. Β'. Α' Ψαφασία τῆς Ψυχῆς. 19

Ἄλλα τὸ νὰ δείξῃ τινὰς ὅτι ἡ ψυχὴ ὑφίσταται μετὰ τὸν θάνατον τῷ σώματι δὲν ἀρκεῖ, λέγειν μερικοί, ἀλλὰ νὰ τὴν ὑποδείξῃ πῶς εἶναι ἀθάνατος. ἀλλὰ εἰς τὸτο δὲν ἠθέλον ἔχει περιωρότεροντι ἀπὸ ἐκείνου, ὅπῃ ἔχει εἶνα ὅποιονδήποτε μέρος τῆς ὕλης, τὸ ὅποιον καὶ αὐτὸ παρομοίως ὑφίσταται. Διὰ νὰ ἡμπορῇ ἡ ψυχὴ νὰ ὀνομαθῇ καὶ ἀληθινῶς εἴνοια ἀθάνατος, πρέπει νὰ ὑποδειχθῇ προσέτι καὶ ὅτι κεχωρισμῆ ἀπὸ τὸ σῶμα, ζῆ πάντοτε καὶ νοεῖ, καὶ ἔχει συλλείδησιν καθὼς προτιτέρα τῆς παρσῶν καὶ τῆς ἀπερασμῶν νοήσεών της, τῆς παρσῶν καὶ τῆς ἀπερασμῶν ἐνεργειών της, καὶ εἰς λόγῳ τῆς ἰδίας της ταυτότητος. Λοιπὸν πῶς ἡμπορεῖ ἡ ψυχὴ νὰ νοῆ κεχωρισμῆ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀφ' ἧ δὲν ἔχει κανεὶνα αἰσθημα, ἢ ἀντίληψιν προερχομῆ ἀπὸ καμμίαν προσβολῆν σωματικῆν; ἀφ' ἧ δὲν ἡμπορῇ νὰ ἀνακαλέσῃ καμμίαν ιδέα, ἢ εἴνοια, ὁπόταν δὲν διεγείρεται εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἐκείνη ἢ κίνησις, ἀπὸ τῆς ὁποίας προῆλθε προτιτέρα ἢ ἀνάλογος ἀντίληψις, ἢ τὸ αἶδημα;

• Διὰ νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν τῆς εἴσεως θέλωμεν σημαίνεσαι πρῶτον ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν ἡμπορῆσε νὰ ὀνομαθῇ ἀθάνατος, ἀίσεως ὑφίστατο χωριστὰ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἔμενεν ὅμως χωρὶς ἐνεργεῖαν, χωρὶς εἴνοια, καὶ χωρὶς ζωῆ. Ἄλλα ὁπόταν λέγωμεν ὅτι ὑφίσταται, ὅτι δὲν εἴσοντῆται ἀπὸ τὸν Θεόν (ὅπῃ εἶναι τὸ μόνον μέσον, ἀλλὰ τῶ ὁποῖα ἡμπορῆσε νὰ ἀπολεθῇ); καὶ ὁπιφέρωμεν αἰτιολογίαν τῆς ἰδίας δικαιοσύνης τῆς Θεῶ, ἢ ὁποῖα ἀπαιτεῖ νὰ λάβῃ ἡ ψυχὴ εἰς μίαν ἀλλῆν ζωῆ τὰς ἀντιμιθίας τῆς εἰς τὴν παρῆσαν βεβίωμῶν, ἐννοῶμεν ὅτι ὑφίσταται ὡς εἶνα ὄν ζῶν, ἐνεργῶν, ἀφανοπτικὸν καθὼς προτιτέρα, ἐπειδὴ μῆτε βραβεῖα, μῆτε τιμωρίας ἡμπορῆσε νὰ αἰστανθῇ, ἀίσεως ὑφίστατο ὡς εἶνα ὄν ἀργόν, ἀναίδητον, καὶ χωρὶς ἀίνοια.

Δεύτερον θέλωμεν σημαίνεσαι ὅτι εἰς τὴν τῆς ζωῆ

20 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

δὲν ἰξόρομεν, ὅτι ἡ ψυχὴ ἔχει πάντῃ αἰσθημα, ἢ ἀντίληψιν τῶ ἐνεσώτων πραγμάτων, καὶ κάμμίαν ἰδέαν, ἢ ἐννοίαν τῶ ἀπερασμύων, χωεὶς νὰ μεσολαβήσῃ κάμμία κίνησις τῶ ἐγκεφάλῃ.

Θέλομεν ἀρνηθῆ ὅμως ὅτι αὐτὴ ἡ κίνησις εἶναι ἐσιώδης εἰς τὴν νόσιν, καὶ ἀναγκαία καὶ φύσιν. Διὰ τὴ ἡ νόσις εἶναι ὅλη τῆς ψυχῆς· ἡ δυνάμις τῶ νοεῖν εἶναι μία ἰδιότης ὅλη ἐδικήτης καὶ ἰσάζουσα, καὶ κατ' ἐξουσία τρόπον κοινὴ πρὸς τὸ σῶμα, εἰς τὸ ὁποῖον μάλιστα εἶναι τελείως ἀδύνατος ὁποιαδήποτε ἀρχὴ νοήσεως. Ἀληθινὰ δὲν ἔμπορομεν νὰ καταλάβωμεν μὲ τὴν τρόπον αἰ σωματικὰ κινήσεις διικνεῖνται ἕως εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ συεργεῖν εἰς τὰς νοήσεις τῆς, καὶ ἀνίσως συεργεῖν ὡς αἰτία, ἢ ὡς ἀπλή ἀφορμὴ· ὅμως κατ' ὁποιονδήποτε τρόπον καὶ ἀν' συεφέχων εἰς τὸτο, ἐπειδὴ ἡ νόσις καὶ ἡ δυνάμις τῶ νοεῖν εἶναι ὅλη τῆς ψυχῆς μόνης, τί ἐμποδίζει νὰ διατηρῆ ὁ Θεὸς αὐτὴν τὴν δυνάμιν εἰς αὐτὴν, καὶ ὁπόταν χωεῖθῃ ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ νὰ κάμῃ ὅπῃ τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς ἐννοίας καὶ ἰδέας, ὅπῃ τῶρα ἔχει διαμέσῃ τῶ σῶματος, νὰ ἐξακολουθῆ νὰ τὰς ἔχῃ μὲ ἄλλο μέσον, ὅ ὅτι λαμβάνωντάς τας ἢ ἀπὸ λόγου τῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν τῆς φύσιν, ἢ ἀπὸ τὸν ἴδιον Θεὸν, εἰς τὸν ὁποῖον βεβαιότατα εἶναι αἱ ἰδέαι ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον, δια τὴν ἀπειρον παντοδυναμίαν τῶ, ἔμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ἐπάνω εἰς τὴν ψυχὴν μὲ ὁποιονδήποτε τρόπον τῶ ἀρέσκει, ἀλλὰ ἔμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ἐπάνω εἰς αὐτὴν καὶ ἀμέσως μὲ τρόπον πολλὰ ἀναλογώτερον καὶ οἰκειότερον εἰς τὴν ἰδίαν τῆς φύσιν, ἀφ' ἧ εἶναι πνεῦμα καθαρώτατον, καὶ ἐδημιέργησε καὶ τὴν ψυχὴν πνευματικὴν, καὶ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἐδικλῶ τῶ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς Ἀρχῆς ἔ τῆς Οὐσίας
τῆς Ψυχῆς.

Οσον εἰμεθα βέβαιοι διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, τόσον εἰμεθα ἀβέβαιοι διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς, καὶ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐσίαν τῆς, καὶ διὰ τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον κἀθίπται, καὶ διὰ τὸν ἔσπον, καθ' ὃν εἶναι ἠνωμένη μετὰ τὸ σῶμα, καὶ διὰ ἄλλα παρόμοια πράγματα, ὅπερ ἀναφέρονται εἰς αὐτήν. Μ' ὅλον τὸτο ὀλίγα εἶναι ἐκεῖνα τὰ ἀντικείμενα, ὅπερ ἀνήκον εἰς τὴν ψυχὴν, εἰς τὰ ὅποια νὰ μὴ καταγίνηκαν οἱ Μεταφυσικοὶ ἀπ' αἰῶνος μετὰ μεγάλῃ ἐπιμέλειαν. Τόσον ἀγαπῶν οἱ ἄνθρωποι πολλαῖς φοραῖς νὰ προσφύωνται μετὰ πεισμονὴν εἰς τὰ πλέον δύσκολα, καὶ πολλαῖς ἀκατάληπτα πράγματα, καὶ νὰ χάνων εἰς αὐτὰ τὸν καλλίτερον καιρόν τους!

Ἡμεῖς ὅμως ὄσον θέλομεν μιμηθῆναι τὰς τοιαύτας, ἀλλὰ ἀρκέμενοι νὰ ἐκθέσωμεν συνοπτικῶς ἐκεῖνα, ὅπερ ἐφαντάσθησαν οἱ ἄλλοι ἐπάνω εἰς αὐτὰς τὰς ὑποθέσεις (ἐπειδὴ εἰς τὴν ἰσορίαν τῆς ἀνθρωπίνης νοῦς συμβάλλει νὰ ἰξόρη τινὰς καὶ τὰς καινοσυνεδίας καὶ ἀπόπλανήσεις) θέλομεν κάμει τὸ πολὺ πολὺ μίαν πρῶταμικρὰν νύξιν τῆς δοξασίων, ὅπερ μᾶς φαίνονται ὀλιγώτερον ἀπίθανοι. Ἐδῶ ὅμως ὄσον θέλομεν ὁμιλήσει, εἰμὴ περὶ ἀρχῆς καὶ ἐσίαν τῆς ψυχῆς, προσθέτωντας εἰς αὐτὰ καὶ δύο ζητήματα, αἷ ἡ ψυχὴ νοῦ παντοτινὰ, καὶ αἷ ἔχη κανένα πρᾶγμα ἐμφυτον· περὶ δὲ τῆς καθέδρας καὶ τῆς ἐνώσεως καὶ κοινωνίας τῆς πρὸς τὸ σῶμα, θέλομεν ὁμιλήσει ἀκριβέστερα εἰς τὸ ἀκόλουθον Τμήμα.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Περὶ τῆς Ἀρχῆς τῆς Ψυχῆς.

Αἰ γνῶμαι περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ψυχῆς ἐσάθησαν πολλαί, καὶ πολλά διάφοροι πρὸς ἀλλήλας. Ἐπειδὴ Ἀ' τινὲς τὴν ἐδόξαζον αἰδίον, καὶ τὴν ἐσοχάζοντο ὡς μίαν ἀπόρροϊαν τοῦ Θεοῦ, ἢ ὡς μέρος τῆς θείας οὐσίας, κεκλεισμένον εἰς τὰ σώματα.

Τέτοιαν δόξαν εἶχον περὶ αὐτῆς εἰς τὰς ἀρχαίους καιρὸς οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Χαλδαῖοι, καὶ ἀπὸ αὐτῶν τὴν ἐπῆρε μετέπειτα ὁ Πυθαγόρας· ἀπὸ τῶν Πυθαγορείων ἔπειτα ὁ Πλάτων. Οὗτοι ὡς πόσον ἐδόξαζαν ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀπορρέωντας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐξαμοιράθηνσαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ ἄστρα, εἰς τὰ ὅποια ἐχαίροντο μίαν ἀδαίμονα ζωὴν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐγίναν ὑπέρθυμοι εἰς σφάλματα, ἐκλείδθησαν ἔπειτα πρὸς τιμωρίαν τὰς εἰς τὰ σώματα, εἰς τὰ ὅποια ἀνίσως ζήσεν ἐναρέτως, γυρίζου μὲν τὸν θάνατον εἰς τὸ ἄστρον τῆς καθ' ἑαυτὴν μίας· εἰδὲ μὴ, ἀπερνῶν ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς ἄλλο· καὶ ἀνίσως πέσεν πάλιν εἰς ἄλλα σφάλματα, μεταγγίζονται ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνθρώπου εἰς σῶμα ζῶον.

Αὐτὴν τὴν μετάβασιν τῶν ψυχῶν ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς ἄλλο, τὴν ἔλεγον οἱ παλαιοὶ Ἑλληνες Μετεμψύχωσιν· καὶ αὐτὴ ἡ δόξα σώζεται ἀκόμη εἰς τὴν Ἀσίαν εἰς τὰς Ἰνδοὺς, καὶ Κινέζους.

Ὅτι καὶ οἱ Στωϊκοὶ ἐδόξαζαν τὰς ψυχὰς μέρη τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐκείνης τῆς καθόλου οὐσίας, ἢ ὅποια ἔλεγον ὅτι ἐμψυχώνει ὅλον τὸν Κόσμον, καὶ τὴν ὅποιαν τὴν ἀνόμαζαν Θεόν, τὸ μανθανόμενον ἀπὸ τοῦ Σκύνεου, καὶ τοῦ Ἐπίκτητου· αὐτοὶ ὅμως οὐκ ἐδέχοντο τὴν Μετεμψύχωσιν, ἀλλὰ ἔλεγον ὅτι εἰς τὸν θάνατον αἱ ψυχαὶ ἀδύς ἐνόησαν πάλιν μετὰ τὸν Θεόν.

Καὶ ὁ Εὐριπίδης κατὰ τὸν Μοχέμιον ἐσοχάζετο καὶ αὐτὰς

Κεφ. Γ'. Α' ρθ. Α'. Α'ρχὴ τῆς Ψυχ. 23

αὐτὸς ὡσαύτως τὰς ψυχὰς ὡς μέρη ἐκείναι τῆ λεπτοπέτραις αἰθέρος, ὅπῃ αὐτὸς ἐνόμιζε διακεχυμένον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὠνόμαζε Θεὸν, λέγωντας καὶ αὐτὸς παρομοίως ὅτι ἐνόονταί πάλιν μετὰ τὸν θάνατον τῆ σώματος μετὰ αὐτὸν τὸν Θεόν.

Τὴν μωρίαν ὁμοίως ὅλων ἐκείνων, ὅπῃ ἐδόξαζαν τὰς ψυχὰς ὡς μέρος τῆ Θεῶν, τὴν ἀναίρεσιν ἀρκετὰ ὁ Κικέρων (εἰς τὸ περὶ φύσεως Θεῶν Βιβλ. Α'. Κεφ. Β'). Ἐπειδὴ πῶς ἢμπορεῖ νὰ διαιρεθῇ εἰς μέρη, εἴα ὄν ἀπλῆστατον καθὼς εἶναι ὁ Θεός;

Τὴν προὔπαρξιν τῆ ψυχῶν, καὶ πολὺ περαιοτέρου τὴν αἰδιότητα, καὶ μετάβασιν ἀπὸ σώμα εἰς σώμα, τὴν ἐπαιρείπαιζε καθὼς ἔπρεπεν ὁ ἴδιος (Ζητήμ. Τρακχλ. Βιβλ. Α'). Καὶ τῶντι ποῖος ἢμπορεῖ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι ἐνθυμεῖται πῶς ἢ ψυχὴ τῆ ἦτον προτιτέρα ἀπὸ τὸ σῶμά τῆ; Ὅθεν μὴ ἔχωντας κανὴν ἴχνος, κανὴν θεμέλιον, κανὴν σημεῖον, πῶς ἢθελε τολμήσῃ νὰ τὸ βεβαιώσῃ; Εἶναι ἀληθινόν, ὅτι ὁ Πυθαγόρας διιχυρίζετο ὅτι ἢ ψυχὴ τῆ ἐσάθη προτιτέρα εἰς τὸ σῶμα Εὐφόρβου τῆ Τρωαδίτῆ, καὶ δὲν ἰξόρω εἰς ποῖον ἄλλον ἀκόμι, ἀλλὰ ποῖος δὲν γελά εἰς τέτοια ὄνειράτα;

Αὐτὴ ἢ ἀπάντησις ἀρμόζει καὶ ἐναντίον εἰς τὴν γνώμην τῆ Ωριγύου, ὁ ὁποῖος ἀγκαλὰ καὶ δὲν ἐδόξαζε τὰς ψυχὰς αἰδίαις, ἢθελεν ὁμοίως ὅτι ἐκτίθησαν ὅλαι εἰς εἴα καιρὸν μαζί μετὰ τῆς Ἀγγέλου πρὸ τῆς κτίσεως τῆ σωματικῆς κόσμου· καὶ δὲν ἰξόρω εἰς ποῖον τόπον ἐφυλάττοντο, ἕως νὰ ἔλθῃ ἢ ὥρα νὰ κατέβῃ καθε μία εἰς τὸ διακεχυμένον σῶμά τῆς.

Β'. Ἐξ ἐναντίας οἱ Μανιχαῖοι καὶ Περισκιλιανῖσαι, καθὼς λέγει ὁ Ἱερὸς Αὐγουστῖνος, καὶ ὁ Ἄγιος Γερώνυμος ἐδόξαζαν τὰς ἀνθρωπίναις ψυχὰς ὄχι ὡς μέρη τῆ Θεῶν, ἀλλὰ ὡς ἴδιον Θεὸν παρόντα εἰς ὅλας τὸ ὁποῖον ἢρεσε καὶ εἰς τῆς Ἀραβίας Περιπατητικῆς (Γενεώσιος Μεταφυσικ. Μέρ. Β'. Προτάσι. 19.), οἱ ὁποῖοι διατέλλοντας δύο καὶ εἴα ἐνεργητικόν, καὶ ἄλ-

λον παθητικόν, ἔλεγαν ὅτι ἐνεργητικὸς εἶναι εἰς τὰς ἀνθρώπους αὐτὸς ὁ Θεός.

Οἱ Μωαμεθανοὶ ἐπῆγαν ἀκόμι μακρύτερα καὶ τὸν Γερσόνιω (Πραγμ. ᾠδὴ Συμφ. Μεταφ. καὶ Λογικ.) λέγοντες ὅτι εἰς τὸ παῦ ὅλα εἶναι Θεός· γνώμη, ἢ ὁποία ἐκινήθη προτιότερα ἀπὸ τὸν Ξενοφάνιω, καὶ ἄλλας Ἐλεάτας (ὅρα Ἰσορ. Φίλοσ. Κεφ. 9. Ἀ'ρθ. Β').

Ἀλλὰ ποῖος ὁσὶ βλέπει καὶ εἰς τῆτο, καθὼς αἶσα ᾠδαπρεῖ ὁ Γερός Αὐγυστίνος (Ἐπιστολ. 166.), ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ὑπόκειται εἰς τόσα σφάλματα, εἰς τόσα ἐλαττώματα, εἰς τόσα κακά, αὐτὸν αὐτὴ Θεός, ἔωρεπε νὰ εἰπῆμεν ὅτι αὐτὰ τὰ κακά, καὶ τὰ ἐλαττώματα, καὶ τὰ σφάλματα ὀρέθησαν εἰς τὸν Θεόν, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πλέον ἀτοπώτερον, ὅπῃ ἤμπορῆσε τινὰς νὰ εἰπῆ;

Γ'. Ὁ Τερτελλιανός, καὶ ὁ Ἀπολλινάριος, καὶ ἄλλοι ὅξ ἐναντίας εἶπαν ὅτι αἱ ψυχαὶ μεταδίδονται ἀπὸ τὰς γονεῖς εἰς τὰ τέκνα μαζί με τὰ σώματα.

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἢ ἀπερνα ὅλη ἡ ψυχὴ τῆς ἄνητορων εἰς τὰ τέκνα, καὶ τίτε τί μῦει εἰς αὐτὰς; ἢ ἀπερνα εἷνα μέρος τῆς μόιον, καὶ πῶς ἤμπορεῖ ἡ ψυχὴ, ὅπῃ ὁσὶ ἔχει μέρη, νὰ διαρεθῆ εἰς μέρη;

Δ'. Ὁ Λεῖβνίτιος φαίνεται ὅτι ἠθέλησε καὶ τινὰ τρόπον νὰ εὐώση τὸν Τερτελλιανόν, καὶ Ὡεγύλιω. Ἐπειδὴ ἀπὸ εἷνα μέρος λέγει (Θεοδικεῖα Μέρ. Α') ὅτι αἱ ψυχαὶ ἐκτίθησαν ὅλαι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς κόσμου· καὶ ἀπὸ ἄλλο, ὅτι ἦτον κεκλεισμέσαι εἰς τὸν Ἀδάμ· καὶ ἀπὸ αὐτὸν μεταδίδονται ἀπὸ χέει εἰς χέει εἰς ὅλας τὰς μεταγενεσέρως.

Ἀλλὰ πόσαι ψυχαὶ ἔωρεπε νὰ εἶναι εἰς τὸν Ἀδάμ, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς μίαν μόλιω ἐγνώριζεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τε, τί ἔκαμναν ἐν τούτῳ ὅλαι αἱ ἄλλαι; καὶ τί κάμναν εἰς τὰς ἄλλας ἀνθρώπους, ὅπῃ ζῆν τώρα, ὅλαι ἐκεῖναι τῆς ἀνθρώπων, ὅπῃ ἔχον νὰ ἄνηθῆν, καὶ θέλῃν ἄνηθῆν ἕως τέλος τῆς κόσμου;

Εἶναι μάταιον ὅμως νὰ ἀναίρεση τινὰς ἀσεδάζου
ταις

τας μίαν γνώμην, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ὁμολόγησεν ὅτι τὴν ἐπόβαλε παίζοντας (1). Ἀγκαλὰ ὁ Βόλφιος, καὶ οἱ ἄλλοι ὁπαδοὶ τῆς Λεϊβνιτίας μὲν ταῦτα τὴν ἐξοφένδουσιν μὲν τὰ ὅλα τας.

Ε'. Ἡ γνώμη, ὅτι ἀποδέχονται κοινότερον τῆς σήμερον εἶναι, ὅτι αἱ ψυχαὶ δημιουργῶνται ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ἐγχεύονται μέσα εἰς τὰ σώματα, ὅπου εἶναι ἰκανὰ νὰ ἐπιτελῶν τὰς ζωτικὰς ἐνεργείας, εἰς τρόπον ὅτι καθὼς ἡ μηχανὴ χαλάσῃ, ἢ παραχθῇ, καὶ δὲν ἢμπορῇ πλέον νὰ συστοιχῇ εἰς τὰς ζωτικὰς ἐνεργείας, αὐταὶ ἀναχωρῶν.

Ταῦτο εἰς μερικὰς ἐφανήκων ὅτι ἦτον τὸ ἴδιον ὡς αὐτὰ νὰ δώσωμεν εἰς τὸν Θεὸν εἴνα ἕνα ἕνα πᾶσι τὸν κόσμον, ἀναγκάζοντας τὸν νὰ δημιουργῇ καθεστὴ στιγμήν καὶ καὶ ψυχὰς· καὶ ὁ ἴδιος Βόλφιος (Ψυχολ. Φυσικ. §. 105. Σχολ.) δὲν ἔλειψε καὶ ἀναφέρει τὴν ἱεράν Γραφήν, ὡς τεωρόμενος ὅτι ἐκεῖνο, ὅτι λέγει (Γένεσ. Κεφ. 2.) πῶς τὴν ἐβδόμην ἡμέραν κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πᾶν

(1) Ἀπὸ τῆς ὁμολογίας δεικνύεται εἰς μίαν ἐπιστολὴν τε πρὸς τὸν Πάτριον. (ὄρα Γκερδιλ Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς Θρησκείας σελι 98.) Ὁ κύριος Χάιχιος ἀναφέρει ὅτι εἰς καιρὸν ὅτι μίαν ἡμέραν ἐπινε καφέ μαζὶ τε, εἶπεν ἀσειζόμενος: „Ποῖος ἐξέρχεται αὐτὸν εἶναι εἰς τὸν καιρὸν τὸν καφέ καὶ μίαν μονάδα, ἡ ὁποία ἔχει, νὰ γῆ μὲ τὸν καιρὸν μίαν ψυχὴν λογικὴν; Εἰς τὰ ὁποῖα σημειώσαντες ὅτι αὐτὸς ἔλεγε πῶς ὅλος ὁ κόσμος ἢ αὐτὸς ὁ σωματικὸς εἶναι συντεθειμένος ἀπὸ τῶν μονάδων, ὅτι εἰς τὸς ὄντας ἀπλᾶ καὶ εἰς καθεστὴ μονάδα ὑπέθετε τὴν δύναμιν τῆς πειραστικῆς ὅλον τὸν καιρὸν. Ὅμως σκοτεινὰ ἐν ὅσῳ ἠθέλησε εἶναι μονάδες ἀπλᾶ σωματικαὶ τῷ σώματι, καὶ καθαρὰ μετὰ ταῦτα, ὅπου ἠθέλησε γῆ μονάδες πρῶτον συγκερῶσαι τὴν ψυχὴν, τὰ ὁποῖα αὐτὰ ὅλα τὰ ἐπιφανέτωσιν, χρεῖς νὰ ἢμπορῇ νὰ δώσῃ καὶ ἄλλο λόγον μὴτε διὰ αὐτὰς τὰς παραστάσεις πῶς ἐπικρατέστερα σκοτεινὰ καὶ ὑπερώτερα καθαρὰ, μὴτε διὰ τὴν, μὴτε πῶς ἀπὸ σκοτεινὰς γίνονται καθαρὰ, μὴτε διὰ ἄλλας παρομοίας ιδιότητας τῆς μονάδων.

26 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

παύσαν τῶν κτισμάτων, πρέπει νὰ ἐνοηται ὅτι ἔπαυσε τότε διὰ πάντα ἄπο τὸ νὰ δημιουργῆ πλέον ἄλλο πρᾶγμα, ὡς αὐτὰ μὲν εἶπαν τάχα οἱ Ἄγιοι Πατέρες, καὶ αἱ Σύνοδοι, ὅτι τῆτο πρέπει νὰ νοηται διὰ τὰ εἶδη, καὶ ὄχι διὰ τὰ άτομα· καὶ ὡς αὐτὰ ἦτον μεγάλος κόπος εἰς τὸν Θεόν νὰ δημιουργήσῃ νέας ψυχὰς, καὶ ἡ σωτήρησις τῶν κάθε πρᾶγματος νὰ μὲν ἰσοδυναμῆ μετὰ μίαν ἀδέχοτον δημιουργίαν.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Περὶ τῆς Οὐσίας τῆς Ψυχῆς.

Οτι ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι μήτε ἀήρ, μήτε πῦρ, μήτε αἰθήρ, μήτε ἄλλο πρᾶγμα ὑλικόν, ἀλλ' εἷνα ὄν ἀπλῆν καὶ καθαρὸν, καὶ πάντῃ διαφορετικὸν ἄπο κάθε ὕλλω, τὸ ἀπεδείξαμεν ἤδη εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον.

Καὶ ὅτι μ' ὅλον ὅπῃ εἶναι ἀπλῆν καὶ αἴυλον, μ' ὅλον τῆτο δὲν εἶναι μήτε μέρος Θεῶ, μήτε ὁ ἴδιος Θεός, τὸ εἶδομεν καὶ τῆτε εἰς τὸ προηγούμενον Ἀρθρον.

Ὅτι ὅμως εἶναι μία πραγματικὴ οὐσία, τῆτ' ἔστιν ὅτι κάθε ψυχὴ εἶναι εἷνα ἀληθινὸν ὄν, αὐθύπαρκτον καὶ διακεκρυμένον ἄπο κάθε ἄλλο, καὶ ὄχι μία ἀπλῆ ἔσπολογία ἐκείνης τῆς οὐσίας καὶ καθόλου οὐσίας, ὅπῃ ὑπέθετον ὁ Σπινόζας διακεκρυμένω εἰς ὅλον τὸν κόσμον, εἶναι εὐκόλον νὰ τὸ γνωρίσωμεν καὶ αὐτὸ, μόνον ἄπο τῆτο, ὅπῃ ἡ λέξις ἔσπος, ἡ ἔσπολογία δὲν σημαίνει ἄλλο πρᾶγμα μίαν ἀπλῆν οὐσίαν ἀφηρημένω, εἷνα ἀπλῆν ἐδικὸν μας ἔσπον τῶν κατανοεῖν, καὶ ὄχι εἷνα πραγματικὸν ὄν, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἡμπορῶν νὰ ἀνήκων ἐνέργεια ἀληθεῖς καὶ πραγματικαί, καθὼς εἶναι τὸ νοεῖν, τὸ βέλεσθαι, τὸ ἐνεργεῖν, τὰ ὅποια καθ' εἷνας γνωρίζει εἰς τὴν ψυχῆν τῶν.

Ἀλλὰ

Ἄλλα αὐτὰ ὅλα δὲν μᾶς κάμνουν ἀκόμι νὰ ἀνακαλύψωμεν ποία εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ εὐσία τῆς ψυχῆς, ὅθι τι πρᾶγμα εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ.

Ὅμως τί νὰ κοπιᾶζώμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν, ἀφ' ἧς ὁ Θεὸς ἠθέλησεν ὅπως ἡ ἐνδοτέρα εὐσία τῆς πρᾶγμάτων νὰ εἶναι ἀκατάληπτος εἰς τὸν ἀνθρώπινον νῦν; Τῆς ἰδίας ὕλης, τὴν ὁποίαν τὴν ἔχομεν καθ' ἡμέραν ὑπὸ κάτω εἰς τὰ μάτια μας, μέσα εἰς τὰ χέρια μας, ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπως ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ ποία εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ εὐσία τῆς, ἡ ἐνδοτέρα φύσις τῆς; Ἄν ρίξω εἰς τὴν φωτίαν, δεῖ νὰ μεταχειρισθῶ τὸ αἶψα εἰρημνίον (Κεφ. Β'.) ὡς δειγμα, ἀν πετάξω τὰ ὑγρά μέρη, τὰ πυρῶδη, τὰ ἀερῶδη, καὶ μείνω τὰ ἀλατῶδη, καὶ γεῶδη, γνωρίζω ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ ξύλον ὑφίστατο καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, καὶ αἶρ, καὶ ἄλας, καὶ γῆ· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ τὸ πῦρ, ἀλλὰ ὁ αἶρ, καὶ τὸ ἄλας, καὶ ἡ γῆ, καὶ ὅλα αὐτὰ τί ἀράγε εἶναι; Βλέπω ὅτι εἶμαι πάντοτε ἠναγκασμένος νὰ ὁμολογῶ τὴν βαθεῖαν μου ἀγνοίαν. Λοιπὸν τί δυσκολίαν, ἢ τί ἐντροπὴν πρέπει νὰ ἔχωμεν δεῖ νὰ ὁμολογήσωμεν καὶ ὅτι δὲν ἰξόρομεν τί εἶναι ἐσωτερικῶς ἡ ψυχὴ, καὶ ποία εἶναι ἡ εὐσία τῆς;

Μ' ὅλον τῆτο ὁ Καρτέσιος, καὶ οἱ ὁπαδοὶ τε δὲν ἠθέλησαν καθ' ἐδὲν τρόπον νὰ κάμουν αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν, καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἐξήγησαν ἀρκετὰ τὴν εὐσίαν τὴν τῆς ψυχῆς, ὅσον καὶ τῆς ὕλης λέγοντες, ὅτι ἐκείνη ἐπαναπαύεται εἰς τὴν νόησιν, καὶ αὕτη εἰς τὴν ἔκτασιν. Ἄλλα μὲ τί λόγον ἡμπορεῖ νὰ ρηθῇ, ὅτι ἡ εὐσία τῆς ὕλης εἶναι εἰς τὴν ἔκτασιν, ἀφ' ἧς αὕτη δὲν εἶναι ὡς μία ποιότης τῆς, μάλισα μία ἀπλῆ ἀναφορὰ, ὅθι σιμύπαρξιν πολλῶν μερῶν, ἢ πολλῶν πρᾶγμάτων ὁμοῦ ὄντων; καὶ πῶς ἡμπορεῖ νὰ ἰδρυθῇ ἡ εὐσία τῆς ψυχῆς εἰς τὴν νόησιν, ἀφ' ἧς αὕτη δὲν εἶναι ὡς μία ἐνέργεια τῆς. Τίς θέλει εἰπῇ ποτὲ ὅτι ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ ἐνεργεῖν εἶναι εἷς καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα; ὅτι ὁ ἀγαλματοποιὸς καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς

28 Τμήμ. Α'. Φύσις τῆς Ψυχῆς.

κατασκευάζειν εἷς ἀγάλμα, καὶ τὸ ἄξιωμα ὑπὸ αὐ-
τῷ ἀγάλμα εἶναι ὅλα εἷς;

ΑΡΘΡΟΝ Γ'.

Ἄν ἡ Ψυχὴ νοῆ πάντοτε.

Ἦ ἔπωνται ὁ Καρτέσιος τῷ εἴδει τῆς ψυχῆς εἰς
τῷ νόσιν, ἠαγκάθη νὰ εἰπῆ ὅτι ἡ ψυχὴ νοεῖ
πάντοτε. Ἐὰν μόνον μίαν στιγμὴν ἔπαυεν ὑπὸ
τὸ νὰ νοῆ, ἠθελε χάσῃ εἰδύς τῷ εἴδει τῆς, ταύ-
τὸν εἰπεῖν ἠθελε παύσῃ ὑπὸ τὸ νὰ ὑπάρχη.

Ἀλλὰ ἠθελε ἐρωτήσῃ μεθ' ἠδονῆς (λέγει ὁ Λώ-
κιος Δόκιμ. Φιλοσ. Βιβλ. Β'. Κεφ. Α'.) ἐκείνες, ὅ-
πῃ μὲ τὸστω αὐθάδειαν ἀπεφαίνονται, ὅτι ἡ ψυχὴ
νοεῖ πάντοτε, πόθεν τὸ ἰξόρην, καὶ μὲ τί μέσον
ἠμπορεῖν νὰ βεβαιωθεῖν, ὅτι αὐτοὶ νοεῖν καὶ ὀπόταν
ὄσον ἔχων εἰδησιν τῆς νοήσεών τας; Τὸ πολὺ πολὺ
θέλων εἰπῆ, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ νοῆ ἡ ψυχὴ πάν-
τοτε, μ' ὅλον ὅπῃ ὄσον ἔχων τῷ μνήμῳ ὄλων τῆς
νοήσεών τας. Ἀλλὰ ὄσον εἶναι ἐπίσης δυνατὸν, ὅτι ὄσον
νοεῖ πάντοτε; ὄσον εἶναι μάλισα πιθανώτερον νὰ εἰ-
πεῖμε πῶς μερικαῖς φοραῖς ὄσον νοεῖ, ὄσον νὰ ἀπο-
φαινώμεθα τῷ κάκῃ, ὅτι αὐτὴ ἐνόησε πολλὰς μῶας
εἰς τῷ ἀρχῷ τῆς ὑπάρξεώς τας, καὶ ἐξακολουθεῖ ἀ-
δακόπως νὰ νοῆ πολλαῖς ὄραις εἰς τὸν ὕπνον, χωρὶς
τὰ ἠμπορῆ μὲ μίαν στιγμὴν νὰ ἐνθυμηθεῖ μῆτε μίαν
νόσιν τας.

Εἶναι μερικοὶ, ὅπῃ διῆχυρίζονται νὰ δείξεν ὅτι ἡ
ψυχὴ νοεῖ πάντοτε, λέγοντας ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι εἷς
ὄσον ζῶν, καὶ ὅτι ἡ ζωὴ συλίσσεται εἰς μίαν ἐνέργειαν
διλωκῆ. Ἐὰν τὸ ἀνίσως εἰς εἷς ζῶον, ἢ εἰς εἷς φυ-
τὸν ἔπαυε κάθε ἐνέργεια, τῷ ἔσι κάθε κίνησις τῷ
χυμῶν τας, ἠθελε παύσῃ ὑπὸ τὸ νὰ ζῆ. Ἄλλοι ὄσον
πειθῆ